

Verein KlimaSeniorinnen Schweiz i ostali protiv Švicarske, (broj 53600/20), Presuda Velikog vijeća, 9.4.2024.

Povreda člana 8. EK

Povreda člana 6.1 (pristup sudu)

Slučaj se odnosio na pritužbu četiri žene i švicarskog udruženja Verein KlimaSeniorinnen Schweiz (Uduženje), čije su sve članice starije žene zabrinute zbog posljedica globalnog zagrijavanje na njihove životne uslove i zdravlje. Smatraju da švicarske vlasti ne poduzimaju dovoljne mjere, uprkos njihovim dužnostima prema Konvenciji, za ublažavanje učinaka klimatskih promjena.

Sud je utvrdio da član 8. Konvencije obuhvata pravo na učinkovitu zaštitu državnih tijela od ozbiljnih štetnih učinaka klimatskih promjena na živote, zdravlje, dobrobit i kvaliteta života. Međutim, presudio je da četiri podnositeljice predstavke nisu ispunile kriterije statusa žrtve prema članu 34. Konvencije i njihove pritužbe je proglasio nedopuštenima.

Za razliku od njih Udruženje je imalo pravo (*locus standi*) podnijeti tužbu u vezi s prijetnjama koje proizlaze iz klimatskih promjena u tuženoj državi u ime onih pojedinaca koji bi mogli tvrditi da su predmet specifičnih prijetnji ili štetnih učinaka klimatskih promjena na njihov život, zdravlje, dobrobit i kvalitetu života zaštićenog Konvencijom.

Sud je utvrdio da Švicarska u vezi sa klimatskim promjenama nije ispunila svoje dužnosti („pozitivne obaveze”) prema Konvenciji. Postojale su kritične praznine u procesu uspostave relevantnog domaćeg regulatornog okvira, kao i neuspjeh vlasti Švicarske da kvantificira, kroz budžet za ugljik ili na drugi način, nacionalna ograničenja emisije stakleničkih plinova. Švicarska također nije uspjela ispuniti svoje prethodne ciljeve smanjenja emisija stakleničkih plinova.

Priznajući da nacionalna tijela uživaju široku diskreciju u vezi s provedbom zakonodavstva i mjera, Sud je, na osnovu materijala koji mu je predložen, zaključio da švicarske vlasti nisu djelovale na vrijeme i na odgovarajući način kako bi osmislile, razvile i provele relevantno zakonodavstvo i mjere u ovom slučaju.

Osim toga, Sud je utvrdio da se član 6. stav 1. Konvencije primjenjuje na pritužbe Udruženja – podnosioca predstavke koje se odnose na učinkovito sprovođenje mjera ublažavanja prema postojećem domaćem pravu. Sud je smatrao da švicarski sudovi nisu pružili uvjerljive razloge zašto su smatrali nepotrebnim ispitati osnovanost pritužbe Udruženja. Nisu uzeli u obzir uvjerljive naučne dokaze koji se tiču klimatskih promjena i nisu ozbiljno shvatili pritužbe.

Duarte Agostinho protiv Portugala i 32 države, Odluka (aplikacija broj. 39371/20) od 9.4.2024. godine.

Predstavka odbačena kao nedopuštena

U ovom predmetu 6 državljana Portugala, rođenih između 1999. i 2012. godine, pred Europskim sudom podnijeli su zahtjev u kojem su istaknuli da veliki šumski požari, poglavito požari iz 2017. godine, i toplinski valovi koji se ljeti redovito događaju u Portugalu, nastaju kao posljedica nepostupanja tuženih država sukladno svojim obvezama iz Pariškog sporazuma

o klimatskim promjenama te izostanka njihovog nastojanja da porast prosječne svjetske temperature zadrži na razini znatno manjoj od 2°C u usporedbi s predindustrijskim razinama.

Ujedno su argumentirali da nedovoljna aktivnost tuženih država pri sprječavanju daljnjeg globalnog zatopljenja narušava njihova prava zajamčena Konvencijom za zaštitu ljudskih prava (dalje: Konvencija), i to: pravo na život (čl.2.), zabranu mučenja (čl. 3.), pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života (čl.8.), te da su u odnosu na prethodne generacije diskriminirani u ostvarenju svojih prava (čl. 14. u vezi s čl. 2. i 8.), zato što će se pogoršanje klimatskih uvjeta samo nastaviti kako vrijeme bude odmicalo.

Zahtjev podnositelja od 7. rujna 2020. Europski sud je sukladno Pravilu 41. Poslovnika Suda odlučio prioritetno riješiti, a 28. lipnja 2023. vijeće Europskog suda kojem je predmet dodijeljen u rad ustupilo je predmet velikom vijeću na odlučivanje.

Dana 27. rujna 2023. održano je usmeno ročište na kojem se raspravljalo o dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva. Kao odgovor na ovo strateško parničenje tužene države, uključujući Republiku Hrvatsku, pred velikim vijećem Europskog suda nastupile su zajedničkim govorom. Turska, Nizozemska i Portugal zbog određenih nacionalnih specifičnosti (u odnosu na dopuštenost zahtjeva) iznijeli su svoje kratke govore.

U svom obraćanju Europskom sudu tužene države osporavale su prvenstveno dopuštenost ovog zahtjeva ističući da: (i) podnositelji zahtjeva nisu prethodno iskoristili raspoloživa pravna sredstva koja im stoje na raspolaganju, (ii) njihov zahtjev predstavlja svojevrsni *actio poluparis*, (iii) da nisu nadležne za ono što se događa izvan njihovog teritorija, (iv) podnositelji nisu žrtve u konvencijskom smislu, (v) globalno zatopljenje predstavlja problem koji se ne može djelomično riješiti na konvencijskoj razini.

Europski sud je utvrdio da je ovaj zahtjev nedopušten u odnosu 32 države jer ne postoji temelj u Konvenciji za proširenje nadležnosti država na način da one budu nadležne za događanja izvan njihovog teritorija (tzv. izvanteritorijalna nadležnost) tumačenjem Konvencije na način kako su to tražili podnositelji zahtjeva.

U odnosu na Portugal Europski sud je utvrdio teritorijalnu nadležnost, međutim kako podnositelji nisu iscrpili pravna sredstva koja su im za njihove pritužbe bila na raspolaganju u toj državi, proglasio je zahtjev nedopuštenim i u odnosu na Portugal.¹

¹ Preuzeto sa [Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava - Nova odluka - Duarte Agostinho i dr. protiv Portugala i 32 države \(gov.hr\)](#)

[E.L. protiv Litvanije](#) (broj 12471/20), 9.4.2024.

Povreda člana 3. EK

Podnosilac predstavke je E.L., državljanin Litvanije.

Slučaj se odnosi na tvrdnju podnosioca predstavke da su ga u period između 2008. i 2013. godine seksualno zlostavljala tri starija dječaka tokom njegovog boravka u dječijem domu.

Istraga pokrenuta 2018. godine je prekinuta jer od navodnih osumnjičenih i direktora dječjeg doma nisu prikupljene informacije koje bi dokazale da je počinjeno krivično djelo.

Podnosilac predstavke i njegov skrbnik bezuspješno su se žalili sudovima.

Pozivajući se na član 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja/istrage), podnosilac zahtjeva navodi da vlasti nisu uspjele učinkovito istražiti njegove navode o zlostavljanju. On posebno tvrdi da ni tužilaštvo ni sudovi nisu odredili psihijatrijsko i psihološko vještačenje u vezi s navodnim zlostavljanjem, uprkos njegovim zahtjevima.

Evropski sud je posebno utvrdio da su i organi gonjenja i sudovi bili nevoljni da nalože ili da se eksplicitno pozabave potrebom za sveobuhvatnim psihijatrijskim i psihološkim ispitivanjem u vezi s navodnim zlostavljanjem, uprkos zahtjevima podnosioca predstavke. Vlasti stoga nisu ispunile svoju dužnost prema Konvenciji da učinkovito istraže navode podnosioca predstavke o zlostavljanju.

[Šplajt protiv Hrvatske](#) (broj 963/18), 9.4.2024.

Povrede člana 6. stav 1. Konvencije

Podnositelju zahtjeva je trgovačko društvo u kojem je bio zaposlen otkazalo ugovor o radu zbog toga što je počinio osobito tešku povredu iz radnog odnosa time što je autorima članaka u dnevnim listovima Glas Slavonije i Večernji list namjerno prenosio neistinite podatke o stanju u tom trgovačkom društvu, iako je znao da time nanosi veliku štetu ugledu svoga poslodavca. Podnositelj je odluku o izvanrednom otkazu ugovora o radu osporavao pred domaćim sudovima, no oni su smatrali da postupanje zbog kojeg je podnositelju izvanredno otkazan ugovor o radu predstavlja opravdani razlog za izvanredni otkaz.

Podnositelj je tvrdio da mu je povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja zajamčeno čl. 10. Konvencije te pravo na nepristran sud i pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno čl. 6. st. 1. Konvencije.

Europski sud je utvrdio da domaći sudovi nisu proveli test razmjernosti kako bi utvrdili je li miješanje u pravo na slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva bilo „nužno u demokratskom društvu“. Drugim riječima, domaći sudovi nisu odvagali suprotstavljene interese (interes podnositelja da se slobodno izražava na svom radnom mjestu i interes poslodavca da zaštiti svoj poslovni ugled) sukladno kriterijima utvrđenim u sudskoj praksi Europskog suda. Stoga je Europski sud sam proveo taj test i zaključio da je miješanje u podnositeljevu slobodu izražavanja bilo „nužno u demokratskom društvu“ odnosno nije bilo nerazmjerno legitimnom cilju zaštite prava i ugleda drugih (poslodavca). Naime, Europski sud je utvrdio da je podnositelj iznio ozbiljne optužbe u visokotiražnim dnevnim novinama koje su nedvojbeno nanijele štetu poslovnom ugledu njegovog poslodavca. Te optužbe su sadržavale

konkretna činjenična navoda za koje podnositelj nije pružio nikakve dokaze. Dodatno, Europski sud je smatrao da sadržaj i ton podnositeljevih izjava kao i činjenica da je kaznenu prijavu protiv poslodavca podnio tek nakon otkaza, pokazuju da navedene izjave nisu bile potaknute njegovom istinskom željom da javnost upozna s nepravilnostima u trgovačkom društvu u kojem je bio zaposlen, već osobnim razlozima. Slijedom toga, ovaj prigovor je odbacio kao očigledno neosnovan.

Podnositeljev prigovor o pristranosti žalbenog vijeća županijskog suda također je odbačen kao očigledno neosnovan. Naime, Europski sud je utvrdio da činjenica da su predsjednik županijskog suda i njegova kćer bili zaposleni kod podnositeljevog poslodavca nije utjecala na nepristranost članova vijeća tog suda koje je odlučivalo o žalbi podnositelja, jer su oni bili dovoljno neovisni o predsjedniku suda.

S obzirom da je postupak pred domaćim sudovima trajao tri godine i deset i pol mjeseci, Europski sud je presudio da je došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku (čl. 6. st. 1. Konvencije).²

Sözen protiv Turske (broj 73532/16), 9.4.2024.

Povreda člana 6. EK (pristup sudu)

Podnositelj predstavke je Bekir Sözen, turski državljanin. U relevantno vrijeme g. Sözen je bio sudija upravnih sudova. Visoko vijeće sudija i tužilaca (Vijeće) je 2011. godine g. Sözena imenovalo za člana Vrhovnog upravnog suda. Nakon stupanja na snagu Zakona broj 6723, 23. jula 2016. prestao je mandat svim članovima Vrhovnog upravnog suda, uključujući i mandat gospodina Sözena. Vijeće je naknadno imenovalo neke od sudija čiji su mandati prestali na osnovu Zakona broj 6723 kao nove članove tog suda. Gospodin Sözen nije ponovno imenovan za novog člana Vrhovnog upravnog suda, već je umjesto toga imenovan u ured sudskog istražitelja na sudu.

Predmet se odnosi na prijevremeni prestanak mandata podnosioca predstavke kao člana Vrhovnog upravnog suda nakon stupanja na snagu Zakona broj 6723, bez prestanka njegove dužnosti sudije.

Pozivajući se na čl. 6. i 13. (pravo na učinkovit pravni lijek), g. Sözen se žali da nije imao mogućnost da tražiti sudsko preispitivanje mjere na koju se žalio.

Allouche protiv Francuske (broj 81249/17), 11.4.2024. godine

Povreda člana 8. u vezi sa članom 14. EK

Podnositeljica predstavke je Myriam Allouche, francuska državljanica koja je rođena 1978. godine i živi u Parizu.

² Preuzeto sa [Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava - Nova presuda - Šplajt protiv Hrvatske \(gov.hr\)](#)

Predmet se odnosi na krivični postupak pokrenut po prijavi podnositeljice predstavke u vezi antisemitske uvrede i prijetnje koje joj je uputilo privatno lice. Podnositeljica predstavke se žali na odbijanje domaćih sudova da predmetne izjave okarakterišu kao antisemitske.

Pozivajući se posebno na član 6. (pravo na pravično suđenje), podnositeljica predstavke se žali da su domaći sudovi odbili da priznaju antisemitski karakter izjava počinioca, tvrdeći da joj vlasti nisu omogućile odgovarajuću nadoknadu za nasilne verbalne napade koji su kod nje izazvali akutnu patnju i koji su ozbiljno uticali na njen privatni život.

Karter protiv Ukrajine (broj 18179/17), 11.4.2024. godine

Povreda člana 3. u vezi sa članom 14 EK (istraga napada na podnosioca predstavke)

Podnosilac predstavke je Nik Vitalijovič Karter, ukrajinski državljanin koji je rođen 1986. godine i, prema najnovijim dostupnim informacijama, živi u Amsterdamu.

Predmet se odnosi na istragu navodnog krivičnog djela iz mržnje počinjenog protiv podnosioca predstavke, koji je otvoreno homoseksualac. Bio je žrtva dva napada u Kijevu: 2015. godine kada su ga na ulici napala četiri lica naoružana „bokserima“, a 2016. godine su ga u supermarketu maltretirale dvije osobe koje su ga potom pratile i fizički napale u podzemnom prolazu. U obje situacije njegovi napadači su davali homofobične opaske. Istraga o prvom napadu je još uvijek u toku, dok je istraga o drugom napadu nedavno obustavljena.

Pozivajući se uglavnom na član 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja/istrage) i član 14. (zabrana diskriminacije), g. Karter se žali da napadi na njega nisu efikasno istraženi, posebno da su klasifikovani kao pljačka i nanošenje tjelesnih povreda i da je to podrlo svaku istragu o homofobičnoj motivaciji koja stoji iza napada.

Kada je riječ o napadu iz 2015. godine Evropski sud je između ostalog istakao sljedeće: Vlada nije objasnila zašto je vlastima trebalo više od sedmicu dana da naredi i obave razgovore sa stanovnicima zgrade na mjestu gdje se napad dogodio. Osim toga, nije bilo naznaka da su vlasti poduzele bilo kakve korake da prate navode podnositelja zahtjeva o zločinima iz mržnje. Napad je prvobitno bio klasificiran kao pljačka koja je ograničila policijsku istragu na ukradenu imovinu i nije uključivale nikakvu potragu za pojedincima koji su mogli biti motivirani predrasudama iako je podnosilac predstavke tvrdio da je to mogao biti motiv napada. Neuspjeh vlasti da reagiraju na takve dosljedne i uporne podneske potkopao je izgleda da se navodni zločin iz mržnje pravilno istraži.

U vezi sa napadom iz 2016. godine Evropski sud je, između ostalog, istakao da je klasifikacija napada kao napada pod uobičajene odredbe krivičnog prava omogućila vlastima da zanemare status podnosioca predstavke kao žrtve insistirajući na tome da je bio potreban dokaz o fizičkim povredama, iako su on i druga žrtva dosljedno tvrdili da je napad uključivalo ne samo fizičko nasilje, već i homofobne uvrede. Ipak kategorizirajući napad kao nanošenje tjelesnih povreda, vlasti su izbjegle pitanje razmatranja takvih uvreda i time očito opravdale svoju odluku da podnosilac predstavke uopće nije bio žrtva jer nije mogao pokazati nikakve fizičke povrede. Stoga je postojala jasna naznaka da je krivičnopravna klasifikacija koju su odabrala nacionalna tijela potkopala njihovu sposobnost da otkriju navodni homofobni motiv iza napada.